

AZS Łódź

Jedno z największych miast II Rzeczypospolitej, jakim była Łódź, nie dorobiło się w owym czasie własnej uczelni. W związku z tym nie powstał tam wówczas AZS. Za to po 1945 r. szybki rozwój szkolnictwa wyższego w Łodzi spowodował równie szybki rozwój organizacyjny i liczebny sportu akademickiego. Chociaż na tle innych ośrodków AZS Łódź nie wyróżniał się wielkimi osiągnięciami, to jednak doczekał się kilku olimpijczyków i sporej grupy klasowych zawodników. Położył także niebagatelne zasługi w propagowaniu sportu w swoim środowisku. Dziejom AZS Łódź poświęcono jeden z numerów „Zeszytów Historycznych Akademickiego Związku Sportowego”, który jednak nie pełni wyczerpuje temat¹. Tak więc losy ważnego ośrodka AZS w środku Polski wymagają dalszych badań.

W 1945 r. Łódź, nie posiadająca tradycji akademickich, otrzymała od razu kilka szkół wyższych. Jako pierwsze powstały uniwersytet, politechnika i Wyższa Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego (WSGW). Następnie uruchomiono filię warszawskiej SGH, niepaństwową Wyższą Szkołę Nauk Administracyjnych oraz Wyższą Szkołę Pedagogiczną, Wyższą Szkołę Sztuk Plastycznych, Wyższą Szkołę Muzyczną i Wyższą Szkołę Teatralną. Liczba studentów rosła lawinowo, a w związku z tym musiał się też rozwinąć sport akademicki.

AZS Łódź powstał 12 kwietnia 1945 r. Na walnym zebraniu w listopadzie tegoż roku wybrano zarząd, na czele którego stanął Lech Martynka z SGH. Kuratorem AZS został rektor WSGW prof. Franciszek Skupieński. Statut, wzorowany na statucie centrali AZS, wysłano do zatwierdzenia przez Ministerstwo Oświaty 13 maja 1946 r.² Na zebraniu założycielskim powołano sekcje piłki nożnej i tenisa stołowego. Do końca 1945 r. powstały sekcje: lekkiej atletyki, pływania, szermiercza, gier sportowych (siatkówki i koszykówki), narciarska³.

W „Dzienniku Łódzkim” w numerze z dnia 7 listopada 1946 r. piórem jednego z działaczy AZS pisano: „AZS łódzki powstał półtora roku temu z inicjatywy garstki młodych studentów sportowców, pełnych zapału i najszczerzej chęci zorganizowania żywotnego ośrodka sportowego, dostosowanego do potrzeb i rozkładu zajęć młodzieży akademickiej. Zaczęto dosłownie bez niczego, bez pieniędzy, najważniejsze, bez doświadczonych organizatorów. Nic dziwnego, przed wojną Łódź nie posiadała żadnej wyższej uczelni, więc nie było tradycji, nie było tych, którzy mogliby wzmocnić działalność Związku. Z perspektywy półtorarocznej działalności możemy dziś jednak z dumą spojrzeć na wyniki pracy zarządu i członków. Obecnie AZS Łódź liczy 1100 członków w następujących sekcjach: pływacka 280, gier sportowych 340, lekkoatletyczna 250,

1 Zob. 60 lat AZS Łódź, „Zeszyty Historyczne Akademickiego Związku Sportowego” 2005, nr 1.

2 AAN, Ministerstwo Oświaty, sygn. 3012, Pismo z AZS Łódź, 13 V 1946 .,

<http://www.muzeum.azs.pl/obiekt.xhtml?obiekt=zawiadomienie-o-utworzeniu-azs-d-z-13-maja-1946-r->

3 R. Wryk, *Narodziny i rozwój...*, s. 266.

tenisowa 65, motocyklowa 35, tenisa stołowego 80, szermiercza 32, narciarska 120”⁴.

W 1949 r. Akademicki Związek Sportowy przekształcono w Akademickie Zrzeszenie Sportowe. Zgodnie z wytycznymi Zarządu Głównego powstały nowe instancje organizacyjne AZS – koła uczelniane. W Łodzi powstały one na wszystkich 9 uczelniach. W lipcu 1949 r. we wszystkich kołach uczelnianych AZS Łódź liczył 1296 członków (na ogólną liczbę 15372 studentów)⁵. Stawiano wówczas na umasowienie sportu wśród studentów prowadząc szeroko akcję naboru w szeregi AZS. Jednakże po kilku latach nastąpił kryzys organizacyjny i spadek liczebności. W 1958 r. w czterech kołach uczelnianych AZS w Łodzi pozostało 608 członków⁶.

Po zmianach organizacyjnych w ramach odnowionego Akademickiego Związku Sportowego, w 1960 r. powołano Zarząd Środowiskowy AZS w Łodzi, który objął bezpośrednie kierownictwo nad sekcjami wyczynowymi i czterema klubami uczelnianymi: Politechniki Łódzkiej, Uniwersytetu Łódzkiego, Wyższej Szkoły Ekonomicznej i Akademii Medycznej. W uczelniach artystycznych: PWSM, PWSSP, PWSFiT, nie udało się utworzyć klubów uczelnianych. W roku 1959 r. otwarto pierwszy własny obiekt AZS Łódź – stadion przy ul. Lumumby⁷.

W 1965 r. Zarząd Środowiskowy AZS w Łodzi obejmował 3 kluby uczelniane i Klub Międzyuczelniany⁸. Zrzeszał 1631 członków w 41 sekcjach. Stanowiło to tylko 14,4 % w stosunku do liczby studentów. W 1965 r. AZS Łódź zajął 9 miejsce wśród klubów AZS. Największy klub Politechniki Łódzkiej liczył 612 członków⁹.

W drugiej połowie lat 60. nadal był widoczny żywiołowy wzrost liczby członków AZS (w latach 1965-1967 o 41,4 %). W 1967 r. powstał Klub Uczelniany przy PWSTiF oraz Klub Żeglarski AZS ZSP. Niestety, wzrostowi organizacyjnemu nie towarzyszyła poprawa bazy obiektowej i sprzętowej ani wzrost ilości środków finansowych na działalność. Nie przekładało się to również na podniesienie poziomu sportowego. Zgodnie z wytycznymi Zarządu Głównego AZS dokonano podziału dyscyplin na cztery grupy. Do pierwszej grupy priorytetowej w Łodzi zaliczono tylko szermierkę i strzelectwo. Do drugiej grupy: tenis stołowy, lekkoatletykę i siatkówkę kobiet. Sekcja siatkówki mężczyzn, która przez lata była chlubą AZS Łódź, spadła do trzeciej grupy¹⁰.

W roku 1972 łódzki AZS w 6 klubach liczył aż 2928 członków. Na początku lat 80. nastąpił wyraźny kryzys w działalności organizacyjnej związku i spadek liczebności (do 1886 członków 1981 r.). W drugiej połowie lat 80., mimo kryzysu ekonomicznego w całym kraju i ogólnej tendencji do spadku szeregów członkowskich AZS w zdecydowanej większości ośrodków, AZS

4 *Pół wieku AZS...*, s. 116.

5 AAN, Ministerstwo Oświaty, sygn. 3166, Sprawozdanie organizacyjne ZG AZS za okres od 1 IV 1949 do 31 VII 1949 r., k. 232.

6 *Sprawozdanie z działalności w latach 1957-1959*, ZG AZS, Warszawa 1960, s. 16.

7 *60 lat AZS Łódź*, „Zeszyty Historyczne Akademickiego Związku Sportowego” 2005, nr 1, s. 9.

8 W związku z połączeniem WSE z Uniwersytetem Łódzkim zostały połączone oba kluby uczelniane.

9 *Sprawozdanie z działalności w latach 1964-1965*, ZG AZS, Warszawa 1966, s. 18, 26.

10 *60 lat AZS Łódź*, s. 12-13.

Łódź odbudował się liczebnie do 3029 członków w 1989 r.¹¹.

Sekcje Klubu Uczelnianego AZS Uniwersytetu Łódzkiego jako podstawową imprezę sportową traktowały Mistrzostwa Polski Uniwersytetów. W punktacji generalnej kolejnych edycji AZS UŁ zajmował wysokie pozycje: dwukrotnie był drugi (1979/80 i 1983/84), zaś w 1980/81 r. wygrał całą rywalizację. Najwięcej punktów przynosiły sekcje tenisa stołowego kobiet i mężczyzn, piłki ręcznej mężczyzn i kobiet, pływania, siatkówki kobiet, koszykówki kobiet i mężczyzn oraz lekkiej atletyki¹².

Kryzys organizacyjny zaczął się na dobre już w okresie transformacji ustrojowej. W 1991 r. doszło do dezintegracji w łódzkim AZS. Rozwiązano Zarząd Środowiskowy i od tej pory zupełnie niezależnie od klubów uczelnianych funkcjonował Klub AZS-MKS złożony z dwóch sekcji: lekkoatletycznej i tenisa ziemnego. W 1997 r. przedstawiciele klubów uczelnianych Uniwersytetu Łódzkiego, Politechniki Łódzkiej, Akademii Medycznej oraz Akademickiego Klubu Żeglarskiego powołali do życia Organizację Środowiskową AZS. Już rok później dołączyło kolejnych osiem klubów uczelnianych: Kolegium Nauczycielskiego w Zgierzu, Akademii Muzycznej w Łodzi, WSE-H w Skierniewicach, WSK w Zgierzu, WSGK w Kutnie, Filii UŁ w Tomaszowie Mazowieckim, Filii WSP Kielce w Piotrkowie Trybunalskim, WSH-E w Łodzi. W grudniu 2000 r. Organizacja Środowiskowa AZS Łódź w 15 jednostkach organizacyjnych liczyła 2342 członków¹³. Na koniec 2011 r. w 13 klubach i 129 sekcjach zrzeszała 2943 członków¹⁴.

Wizytówką AZS Łódź była zdecydowanie sekcja lekkoatletyczna, która jako pierwsza odnosiła znaczące sukcesy. Jej liderką była najlepsza polska sprinterka lat 1947-1949 Mieczysława Moderówna. W tym okresie w mistrzostwach Polski zdobyła osiem złotych medali. Została nawet okrzyknięta następczynią Stanisławy Walasiewiczówny¹⁵. W 1947 r. wygrała mistrzostwa Polski w czterech konkurencjach (biegi na 60, 100 i 200 metrów, skok w dal z miejsca)¹⁶. Najlepszym wśród mężczyzn był Jaraczewski, który w 1946 r. zajął trzecie miejsca na mistrzostwach Polski w biegu na 100 m i na 200 m, a rok później był zwycięzcą na obu dystansach¹⁷.

Po tych pierwszych złotych latach nastąpiła dekada regresu. Sekcja zaczęła się odradzać w latach 60. Najlepszym zawodnikiem był sprinter Stanisław Wagner – czterokrotny brązowy medalista mistrzostw Polski – w biegach na 100 (1970, 1972) i 200 m (1972) oraz sztafecie 4x100 m (1968). W 1970 r. zdobył złoty medal na Uniwersjadzie w sztafecie 4x100 m. Uczestnik IO

11 H. Hanusz, *Akademicki Związek Sportowy w Polsce Ludowej*, s. 88.

12 40-lecie współpracy Studium Wychowania Fizycznego i Sportu UŁ z Klubem Uczelnianym AZS UŁ, oprac. J. Jaworowicz, Łódź 1992, s. 21-26.

13 60 lat AZS Łódź, s. 25-31.

14 XXV Zjazd Akademickiego Związku Sportowego. Referat Sprawozdawczo-Programowy. Sprawozdanie z działalności 20-21 kwietnia 2012 – 7-8 czerwca 2014, Warszawa 2014, s. 45-46.

15 R. Wryk, *Narodziny i rozwój...*, s. 291.

16 *Pół wieku AZS*, s. 243.

17 Ibidem, s. 231.

Monachium¹⁸. Jego partnerem w sztafecie olimpijskiej był kolega klubowy Jerzy Czerbniak – mistrz Polski w biegu na 200 m¹⁹. Wyróżniającymi się zawodnikami byli także: Barbara Walisiak (100 i 200 m), Ryszard Oliński (skok w dal), Przemysław Siciński (110 m ppł), Krzysztof Węglarski (400 m ppł). W latach 80. sukcesy na arenach krajowych i międzynarodowych odnosili przede wszystkim dwaj utalentowani zawodnicy Tomasz Nagórka w biegach przez płotki i Marek Sira w biegach na 200 i 400 m. Nagórka wywalczył srebrny medal na halowych mistrzostwach Europy w 1992 r.²⁰

W początkach XXI wieku w łódzkim AZS-ie pojawiła się grupa utalentowanych czterystumetrowców. Na światowych arenach zaistnieli przede wszystkim Daniel Dąbrowski i Piotr Kędzia. Wspólnie zdobyli w sztafecie 4x400 m srebrny medal halowych mistrzostw świata w Moskwie (2006), brązowy medal mistrzostw świata w Göteborgu (2006) oraz złote medale na uniwersjadach w 2005 i 2007 r. Wystąpili także na igrzyskach olimpijskich w Pekinie w 2008 r. Dąbrowski jest ponadto brązowym medalistą mistrzostw świata w Osace (2007), trzykrotnym mistrzem Polski i dwukrotnym halowym mistrzem Polski²¹. Kędzia wywalczył również brązowy medal na halowych mistrzostwach Europy w Birmingham (2007)²².

Poza wyżej opisanymi należy wspomnieć także kilku innych zawodników. Jarosław Wasiak to srebrny medalista mistrzostw Polski i brązowy medalista halowych mistrzostw Europy w Turynie (2009) w sztafecie 4x400 m; Kamil Budziejewski – wicemistrz Polski w biegu na 400 m (w hali) i w sztafecie 4x400 m; Agata Bednarek – czterokrotna mistrzyni Polski (2009-2012) i halowa mistrzyni kraju (2013) na 400 m. W skoku wzwyż Emilian Kaszczyk zdobył złoty medal uniwersjady w koreańskim Daegu (2003).

Początkowo dynamicznie rozwijała się również sekcja szermiercza AZS Łódź. Pierwszym sukcesem tej sekcji było zajęcie przez Jerzego Rybickiego na mistrzostwach Polski w 1946 r. trzeciego miejsca we florecie. W końcu 1947 r. sekcję zasilili indywidualny mistrz kraju w szpadzie i florecie Bolesław Banaś. W 1948 r. wystartował na igrzyskach olimpijskich w Londynie i w turnieju drużynowym w szabli zajął 5-8 miejsce²³. W latach 50. i 60. członkowie sekcji odnosili głównie sukcesy w akademickich mistrzostwach Polski. Brązowe medale na uniwersjadach wywalczyli Bronisław Borowski (1959, 1961) i Mariusz Witczak (1965). W roku 1977 do tych sukcesów nawiązał florecista Tomasz Engel, zdobywając na uniwersjadzie srebrny medal w turnieju drużynowym²⁴.

18 B. Tuszyński, H. Kurzyński, op. cit., s. 540.

19 Ibidem, s. 409.

20 *60 lat AZS Łódź*, s. 48-51.

21 B. Tuszyński, H. Kurzyński, op. cit., s. 411.

22 Ibidem, s. 444.

23 R. Wryk, *Narodziny i rozwój...*, s. 293.

24 B. Korpak, op. cit., s. 355, 359-360.

Bardzo udanie zadebiutowała w 1996 r. nowa sekcja judo AZS UŁ zajmując drugie miejsce drużynowo w mistrzostwach Polski. Indywidualnie zdobyto cztery medale, w tym złoty Anny Korozy, która wywalczyła też srebrny medal mistrzostw Europy²⁵.

Siatkarze AZS Łódź w 1947 r. zdobyli wicemistrzostwo Polski. Do 1963 r. z powodzeniem występowali w I lidze, zdobywając akademickie mistrzostwo kraju w 1957 i 1958 r. Później jednak zespół zaliczony przez Zarząd Główny AZS do trzeciej grupy dyscyplin został pozbawiony wsparcia finansowego. Grał już tylko na poziomie ligi okręgowej²⁶.

W ostatnich latach sukcesy na arenie międzynarodowej odnosiły zawodniczki AZS Łódź w sportach wodnych. W windsurfingu Agnieszka Pietrasik sięgnęła w 2007 po złoty medal mistrzostw Europy i brąz mistrzostw świata. W tym czasie Józefina Rudzińska wywalczyła brąz w mistrzostw Europy²⁷. W 2013 r. Aleksandra Urbańczyk popłynęła po srebrny medal mistrzostw Europy na 50 m stylem grzbietowym, zaś Ewa Ścieszko w 2011 r. zdobyła brązowy medal w sztafecie 4x50 m stylem zmiennym²⁸.

Bibliografia:

J. Piech, *Sport i wychowanie fizyczne na Uniwersytecie Łódzkim*, „Przegląd Naukowy Kultury Fizycznej Uniwersytetu Rzeszowskiego” 2009, , XII, z. 4;
60 lat AZS Łódź, „Zeszyty Historyczne Zarządu Głównego AZS” 2005, nr 1;
40-lecie współpracy Studium Wychowania Fizycznego i Sportu UŁ z klubem uczelnianym AZS UŁ, oprac. Jerzy Jaworowicz, Łódź 1992.

25 *60 lat AZS Łódź*, s. 43.

26 Ibidem, s. 56-58.

27 B. Korpak, op. cit., s. 315, 320, 334.

28 Ibidem, s. 327, 335.